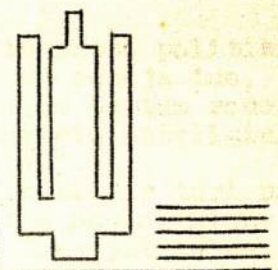

SVETUR

SVETUR

ŠVEDIJOS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

Nr. 10 /19/

STOCKHOLMAS

1946 M. BIRŽELIO 3 D.

PABALTIO VALSTYBIŲ KLAUSIMAS ŠIUO METU.

Sąryšy su karo pabaiga iškilo tiek daug ir tiek svarbių politinių problemų, kad jų ilgoje eilėje Pabaltijo valstybės nusikėlė į vieną paskutinių vietų. Ilgai užtrukusio karo pasekoje įvairių kraštų, ypač tiesioginiai karo paliestų, viešoje nuomonėje ir kartu jų vyriausybių politikoje vis daugiau išryškėjo realistinė išskaičiavimo dvasia. Tolesnių aukų klausimas siejamas su jų konkrečiu, materialiniu tikslingumu. Bujojant tokiai nuotakai, Pabaltijo valstybių likimas laikomas m e n k u klausimu tarp tautinėje politikoje.

Pabaltijo valstybių likimas yra teisės ir teisingumo, kitaip tariant, m o r a l i n ė problema. Kaip tokia, ji ilgalaikiu požiūriu nėra menka ir nėra numarinama.

Ir šiuometinėje realistinėje nuotaikoje vienur ir kitur protarpiaus iškyla idealistinės prosvaitės. Didžiųjų demokratijų vyriausybės stengiasi išsaugoti išpūdį, kad esama idealistinio elemento jų politikoje, nuo visiško išblukimo. Tų demokratijų žymi viešosios nuomonės dalis stoja karts nuo karto ginti tarptautinio bendravimo pagrindinių moralinių principų, teisės ir teisingumo, ir reikalauja laisvės bei savarankiškumo Baltijos tautoms. Tatai palaiko šiuo metu apmarintos Pabaltijo valstybių problemos gyvybę.

Dėka tos mums palankios viešosios nuomonės didžiųjų demokratijų vyriausybės nėra pakeitusios savo nusistatymo, kurį jos buvo pareiškusios tuoj, prasidėjus pirmajai sovietų okupacijai. Londone veikia Pabaltijo valstybių pasiuntinybės, naudojamos visomis teisėmis. JAV užsien.reikalų ministerija, atsakydama į Amerikos Lietuvių Tarybos

rašta, pasiūstą sąryšy su Churchillio kalba New Yorke, IV.23 d. pareiškė, kad Lietuvos, Latvijos ir Estijos atžvilgiu JAV vyriausybė laikosi savo senojo nusistatymo ir tebepripažįstą tų valstybių akredituotus atstovus.

D.Britanijos ir J.A.Valstybių laikysena teikia mums didelę moralinę paramą ir stiprina viltį, kad sulauksime dienos, kada galėsime grįžti į laisvą Lietuvą. Bet ta graži laikysena neatidaro mums kelio į vis daugiau išsiilgtą tėvynę ir nesustabdo tos plačios srovės nekalto kraujo, kurs liejasi gimtojoj žemėj dėl mūsų brolių didvyriškos kovos prieš žiaurųjį okupantą. Mes norime žinoti, kada baigsis mūsų lūkesčio ir mūsų brolių Lietuvoj kančių nelemtos dienos.

Sov.Sąjungos nusistatymai yra mums aiškūs. Net anuo metu, kai Hitlerio armijos stovėjo Rusijos gilumoje, Sov.Sąjunga pareiškė, kad ji po karo kiekvienu atveju pasilaikys Pabaltijo kraštus. Juo toliau, juo aiškiau buvo, kad jokiomis derybomis Sov.Sąjunga negalės būti prikaltbėta atsisakyti nuo Pabaltijo užgrobimo. Šiuo metu nebegali būti kitos vilties, kaip tik ta, kad vien karas tarp vakarų demokratijų ir Sov.Sąjungos gali Pabaltijo valstybėms gražinti laisvę. Bet kokios yra to naujo karo perspektyvos dabartiniu metu? - Daug kas iš mūsų laukia, kad karas gali kilti kone ryt ar poryt. Šitokiame optimizme pravartu būtų atkreipti dėmesį į tuos veiksnius, kurie kalba prieš karą artimoje ateityje.

Pirmiausia, Angliją dominuoja višsuočtinis karo nuovargis. Jei Anglijos nuostoliai žmonėmis palyginti ir nebuvo gausūs, tai juo labiau anglų nuotaiką yra paveikę milžiniški materialiniai nuostoliai ir sunkios finansinės aukos. Karui prieš nacizmą vos pasibaigus, tuoj pat sukonzentruoti anglų tautą naujam, gal dar netrumpam,

karui būtų neįmanoma. Anglų tauta šiuo metu greičiau būtų linkusi sumažinti savo svarbių, gal kai kurių ir gyvybinių interesų vertinimą, negu ryžtis naujo karo aukoms.

Antra, anglosaksiškų kraštų vietoje nuomonė per ketveris ginklo bendrystės metus pakrypo prorusiškumo link. Plačioms masėms reikia visų pirma laiko, kad jos užmirštų rusų "išlaisvintoją" ir išvystų tikrąjį, t.y. imperialistinį, ruso veidą. Reikia ilgos eilės labai apčiuopiamų ir labai svarių įrodymų apie Sov. Sąjungos gresmę D.Britanijos-J.A.Valstybių gyvybiniams interesams. Per vienerius metus, praėjusius nuo karo pabaigos, Sov.S-ga suskubo daug kame parodyti savo imperialistines užmačias. Tačiau, karts nuo karto suvaidindama "nusileidimą", ji pristabdo išryškėjimą išpūdžio apie jos tikruosius siekimus.

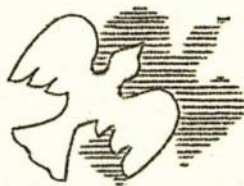
Trečia, Sov.S-gai parodžius nelauktai didelę karinę galią, vakarų demokratijose sustiprėjo palinkimas matuoti rusų imperializmo gresmę ne užgrobiamų kraštų kultūringumu, jų gyventojų skaičiumi ar gyventojų valia, bet tais prekybiniais, finansiniais ir strateginiais interesais, kuriuos tas imperializmas grąšina. Tiek viešąją nuomonę kuriančioji spauda, tiek didž. demokratijų politikai yra linkę vertinti rusų imperializmo gresmę milijonais svarų sterlingų ar dolerių, kurie prarandami ar būtų prarasti dėl rusų užgrobumų. Štai todėl Iranas, kad ir tamšus ir be ryškios tautinės samonės, bet turįs žibalo versmes ir svarbią geografinę padėtį, įdomauja vakarų demokratijas nepalyginti daugiau, negu Lietuva ar ir pati Lenkija.

Sovietų diplomatijai šiuomet gal dar daugiau, negu anksčiau, yra būdingas "užsiprašymo" metodas. To pasekoje didž. demokratijų dėmesis vis nukreipiamas į naujas vietas - į ten, kur sovietai grąšina anksčiau nepaliestus ar "brangesnius" ūkinius ar strateginius interesus. Tuo būdu ne tik Pabaltijo valstybių, bet taip pat Suomijos ir sovietinamų Bulgarijos bei Rumunijos likimu ryškiaus vakarų demokratijų susirūpinimo šiuo metu nematyti. Ir Lenkijos sovietinimas vyksta be vak. demokratijų kieto pasipriešinimo.

Vak. demokratijų laikysenoje Sov. Sąjungos atžvilgiu aptinkama ta nusileidimų dvasia, kuri primena Chamberlaino nuolaidas nacistinei Vokie-

tijai. Tai nauja "Miuncheno politika". Ji dar pavojingesnė už senąją tuo, kad vakarų demokratijos tartum rodo daugiau kantrybės Sovietų atžvilgiu, negu kad Hitlerio atveju.

Lietuviai turi tikėtis ir turi pagrindo tikėtis, kad tos naujos Miuncheno politikos bus toks pat galas, kaip ir senosios. Tik būtų neatsargu save tikinti, kad tatai įvyks tuoj pat. Naujoji sovietų okupacija gali ilgiau užtrukti. Išeinant iš tokio numatymo ir reikia nustatyti mūsų tautinės veiklos gaires ir tos veiklos pasireiškimo formas - kad jos atitiktų mūsų šiuomet aukščiausią pareigą: išsaugoti lietuvių tautą tai valandai, kada demokratinis pasaulis sukils prieš rusišką imperializmą.

Bern. Brazdžionis.

LIETUVA IŠ TOLO

Mylėsi Lietuvą iš tolo
Visa širdim, visais jausmais,
Iš tolo meilė neparpuola
Po balto marmuro namais.

Iš tolo ją kaip laimę šauksi
Aušroj ir sutemų sapnuos,
O ji praskrisdama kaip paukštė
Tik skaudų ilgėsi dainuos.

Regėsi ją kaip saulę skaisčia,
Kaip kūdikio šventi sapnai,
O ji gal vergės pančius vaikščios
Ir slėgs ją sielvarto kalnai.

Tik ji tau bus saldi paguoda,
Tik ji tau bus širdy gyva,
Balta baltųjų vyšnių sodus
Senelių žemė Lietuva.

Kito SVETUR numerio pasirodymas supuola su Lietuvos užgrobumo metinėmis. Šešių mūsų tautai tamsių ir tragiškų metų sukakties proga SVETUR norėtų įdėti gyvų atsiminimų iš pirmosios sovietų okupacijos. - Skaitytojai prašomi prisidėti prie tų skaudžių metinių paminėjimo.

SVETUR Red.

A N A P U S G E L E Ž I N Ė S U Ž D A N G O S

Laiškai iš anapus Baltijos.

MES TURIME VISKO IKI SOTIES...

Vieno tautiečio iš Lietuvos gautame laiške, rašytame balandžio mėn., pradžioje išskaičiuojami artimi giminės ir kaimynai - visi jie mirę arba dingę; likusios tik moterys ir maži vaikai. - Po to rašoma:

Mes labai gerai gyvenam, turim visko iki soties, kaip Juozapavos Karlamienė /Red.: ji buvo apylinkės labiausiai muskurdusi elgeta/. Vokiečiai viską atėmė, visus rūbus ir taip daug daiktų /Red.: laiško gavėjui paliekant namus, vokiečių toje apylinkėje visai nebebuvo - taigi, laiške "vokiečiais" vadinami rusai/. Iš mūsų atėmė arkli, karvę, ratus, ir daug aplinkinių gyventojų neteko gyvulių. ... Aple namus Tu nesirūpink, namai tvarkoj, o Tu gyvenk ir dirbk tenai. ...

GREITAI GYVENSIM KAIP ROJUK...

Iš balandžio 7 d. rašyto laiško:

Mums dabar einasi daug liūdniau ir skurdžiau, negu Tu numatei. Tavo vyras nuteistas 25 metams katargos ir išsiųstas. Neleido nieko jam nunešt ar paduot. Kur jis išsiųstas, nežinom, nes niekas nieko nesako. Mes visi esam apiplėšti ir ubagai. Tavo tėvas buvo išrengtas gatvėj, apiplėštas ir po to pasodintas kalėjiman. Vyro tėvas taip pat apiplėštas ir gyvena pusbadžiu. Maitinamės juoda duona, nes nieko kito nėra ir negalime nusipirkti. Vienas kg sviesto kainuoja tiek, kiek viso mėnesio alga, t.y. 200 rub. Greitai mes gyvenim, kaip rojuk - be maisto ir be rūbų. Jau ir kaimai gerokai išgrobti, ir daugelis neturi kuo laukų apšėti. Į namus nevažiuok, nes Tave tuoj areštuos. ...

LAUKIAM MIRTIES ARBA IŠVEŽIMO...

Balandžio mėn. rašytas laiškas:

Mes turim sutriuškint buržuaziją ir užkariaut visą pasaulį, sako ko-

munistai. Firmame pasauliniame kare mes išsikariavom komunizmą, antrame - visą Europą, o trečiame - pasaulį. Tam pasiekti turim visus perauklėti komunistais. Mokytojams griežtai įsakyta auklėti mokinius komunistinėje dvasioje. Sunkios pareigos vargšams mokytojams, nes turi dirbti dieną ir naktį - reikia bandyti save ir mokinius perauklėti į komunistus. Reikia iškiepyti meilę Stalinui ir Sov.Sajungai.

Pas mus labai savotiški įstatymai. Už vagystę baudžia nuo vienu iki trejų metų kalėjimo, bet už vieną žodį prieš komunizmą mirties bausmė. Galvoti ir kalbėti leista tik viena kryptimi. Visi į komunizmą, visi už komunizmą. Bet kas kitaip galvoja, tas saulės daugiau nebepamatys. Po kiek laiko, iš tikrųjų, visi piliečiai turės apšviestas smegenis - tada mes pradėsime negailestingą kovą prieš kapitalizmą. Mūsų penktoji kolona, komunistų partija, stiprinama visuose kapitalistiniuose kraštuose

Kiekvieną dieną nyksta mūsų jaunimas: jis miršta Sibire nuo šalčio ir bado, miršta kalėjimuose nuo kankinimų ir alkio, miršta koncentrac. lageriuose ir katargoje. Kas dieną areštuojami šimtai žmonių ir išvežami. Jų vieton atsiunčiami baisieji rusų azijatai, į kuriuos vien pažiūrint, sustingsta protas ir svaigsta galva. Jie užima geriausius butus, ateina ir pasiima mūsų baldus, drabužius ir kitą mantą. Su mumis nesiskaito niekas ir niekur. Mums niekas daugiau nepriklauso - vien tik plika gyvybė, bet ir ta kabo, kaip ant plauko galo. Gal neįtikėtina, bet mes nedrįstame ir gatvėje pasirodyti, nes ten gali ištikti liūdnas vaizdas su baisia pabaiga.

Ant kortelių gaunam tikrai duonos, gi mėsa, sviestas, žuvys konservuojama kariuomenės reikalams. Baltijos pajūris skubiai stiprinamas. Daromi apkasai, vežama patrankos ir labai daug karo medžiagos. Mes čia sėdim, kaip ant parako statinės, ir laukiam mirties arba išvežimo. ...

NEUŽMIRŠKITE PRATESTI SVETUR
PRENUMERATĄ!

TEISYBĖ APIE SOVIETŲ MAŽUMAS.

Rašo EDGAR BRUCE, daugiau metų dirbęs prie sovietų piliečių repatriacijos britų zonoje. Imta iš WORLD REVIEW, 1946 m. gegužės mėn., Londonas.

Už sovietų sistemą vienas įrodymas, kurį pasaulis dėl dažno kartojimo tartum yra priėmęs kaip neabejotiną, yra tas, kad "sovietai išsprendė mažumų problemą". ...

Kaip iš tikrųjų yra?

Prieš kelis mėnesius turėjau reikalo su sovietų mažumomis ir su sovietų pareigūnais. Yra daugybė tūkstančių sovietų mažumų narių, išsibarsčiusių po Europą - ukrainiečių, azerbedžianų, kirgizų, gruzinų, Dono kazokų, turkmenų. Tie žmonės iškeičiavo iš Sov.S-gos, kai Hitlerio armijos įsiveržė į sovietų respublikas. Kiek tas iškeičiavimas išvyko per prdevartą, kiek - savo noru, aš nežinau. Aš tik žinau, kad iki 30% /kiti sako, kad 50%/ kategoriškai atsisako grįžti į Sov.Sąjungą. Tarp lietuvių, latvių ir estų, kurie 1939 vėl prarado savo nepriklausomybę Rusijai, atsisakančių grįžti yra daugiau, kaip 95% /m.p./.

Puikiai atsimename ginčus, kilusius Švedijoje sąryšy su vyriausybės nutarimu per prievartą išgabenti į Sov.Sąjungą Baltijos valstybių piliečius, kurie buvo radę prieglobstį Švedijoje.

Aš esu klausęs šimtus tų pabėgėlių, kodėl jie nenori grįžti.

Mažo tarnas, jaunas studentas iš Kievo, pasakojo man, kad, jam esant dar vaiku, policija įsiveržė į jų namus ir rado antpečius, kuriuos tėvas kitados nešiojo, būdamas caro karininku. Jis daugiau niekuomet tėvo nebematė, Jis pats prisiglaudė prie vienos savo seserų, kuri, padėjusi daug vargo ir sumokėjusi 300 rb, išrūpino jam teisę įstoti į Kievo universitetą. Kad pragyventų, jis dienomis traukė upe barkas, gi vakarais mokėsi.

- Tai nebuvo gyvenimas, sakė jis. Tai buvo tik gyvybės palaikymas. Aš nenoriu ten grįžti.

Esu matęs, kaip sovietų karininkai mėgina prikalbėti tuos sovietų piliečius grįžti namo.

- Kodėl nenorit grįžti į Rusiją, klausia jie.

- Nenoriu ir gana.

- Bet juk turi būti priežastis?

- Būčiau pasiūstas į Sibirą, Mano tėvai buvo sovietų nužudyti. Aš vos nenumiriau iš bado Sov.Rusijoje. Aš

per daug žinau..., tai vienas iš masinių atsakymų.

Stalinas paleido kelias brošiūras. "Jūsų liaudis kviečia Jus namo!" - toks buvo vienos jų pavadinimas. Tose brošiūrose nurodoma, kad niekas nebus mubaustas už tai, kad pasidavė vokiečių spaudimui ir dirbo jiems. Jose pabrėžiama tie dideli darbai, kurie laukia pokarinę Rusiją, tas džiaugsmas, kuris apims rusų piliečius, vėl prakalbus ir užgirdus savo kalbą.

Tačiau didžioji pabėgėlių dalis paliko nesujaudinama. Aš mačiau, kaip sovietų misionieriai įkalbinėjo žmones po penkias valandas. Iš dviejų šimtų jie įkalbėdavo grįžti gal tik tris.

- Aš per daug žinau apie bolševikus, - buvo dažniausia pastaba, kurią girdėdavau iš neperkalbamų sovietų piliečių.

- Aš pakeliavau, pamačiau pasaulį, sakė man pagyvenęs Dono kazokas. Visa tai, ką jie mums pasakojo apie geresnės gyvenimo sąlygas Sov.Sąjungoje, yra melas, ir jie žino, kad aš žinau, jog tai melas. Todėl, nors jie sako 'grįžk atgal pas savo žmonos', jie manęs neįrašins atgal, bet - į Sibirą, kur, jei aš pasakosiu, ką esu matęs ir patyręs, niekam nekils pavydo ar pasipiktinimo.

Viena proga grupės ukrainiečių vardu jų delegatas išreiškė man padėką už jų negražinimą Sov.Sąjungon. Aš atsakiau: - Nenoriu Jūsų padėkos. Mano darbas yra kaip tik įkalbėti Jus grįžti namo. - Pas tuos ukrainiečius kilo aliarmas, ir kitą dieną gavau raštą, surašytą visos grupės vardu.

Toliau paduodamas to rašto vertimas. Rašte išdėstomos materialinės gyvenimo sąlygos, nurodant duokles, maisto kainas ir uždarius. To rašto pabaigoje sakoma:

'Už pavėlavimą į darbą gresia 6 mėn. kalėjimas. Privatūs darbas už fabriko ribų uždraustas. Špionavimas nežabotamas. Negalima būti tikram, kad net savo šeimos žmogus neįskųs. Niekam neleista pakeisti darbą ar pasirinkti darbo vietą.'

Raštą atnešusios deputacijos ir ūkininkai ir darbininkai vienu balsu sakė, kad gyvenimo lygis Sovietuose yra badmirio aukštumoje.

Ukrainiečiai yra pilni asmeniškų nusiskundimų. Vyresni žmonės turi ilgą atmintį ir neužmiršta badmirio, kurs kilo 1920-22 metais ir sekė po rekvizavimo mažų grūdų atsargų, išsiugintų savam suvartojimui. Daug kas neteko visos šeimos ir bėgo į Lenkiją, o iš Lenkijos į Vokietiją.

Tūkstančiai gruzinų neužmiršta, kad jie kartą turėjo nepriklausomą respubliką. Neužmiršta to ir armenai. Kai buvo mėginama per prievartą pasiųsti tuos žmones į Sov. Sąjungą, jie stengėsi nusižudyti, diržais pasikardami vagonuose ant bagažo tureklių. Mūsų kariai palydovai yra liudininkais slaubingų vaizdų.

Mano manymu, nėra jokios abejonės, kad sovietų pasisėkimai mažumų srityje glūdi daugiausia tame, kad jos laikomos atitvertos nuo bet kurio kontakto su išoriniu pasauliu, kuri šiaip jos galėtų supažindinti su savo skundais.

Čia norėčiau padaryti vieną išimti.

Prieš išsikuriant sovietų režimui, kai kurios mažumos, pav., Turkestano ar tolimojo Sibiro tautelės, niekuomet nebuvo matę šakutės bulvėms paimti, nė jokio geležinio įrankelio, gi sovietų režimo metu jos išvydo pramonės gaminių ir todėl yra linkusios laikyti tą režimą patenkinamu. Tos tautos, kurios turėjo aukštesnį gyvenimo lygį už vidutinį rusų, kaip lietuviai, latviai, estai, labai inteligentiški ir savarankiški gruzinai ir kai kurios kazokų tautelės, jaučiasi daug blogiau sovietų sistemoje.

Kaip Edgar Snow teisingai nurodė neseniai pasirodžiusiam straipsnyje, yra daug pagrindo paklausti: "Sovietų režimas, ar jis nėra azijskiškas, tinkamas azijsatams, bet ne europiečiams?"

Tačiau, esant nešališkų, reikia pažvelgti į klausimą ir iš kitos pusės.

Ką galvoja aukštai apmokami sovietų karininkai, kuomet jie klausinėja tuos emigrantus ir vis susilaukia tų pačių atsakymų? Ar jie tiki, kaip jie patys pasakoja, kad emigrantai bus pasiųsti į savo namus, jei jie grįžtų Rusijon?

Ar jų tikėjimas Sov. Sąjunga sukrečiamas, kai jie girdi pasibaisėjimą ir regimai tikrus pasakojimus apie kančias, kurias emigrantai ir jų šeimos patyrė sovietų sistemoje? - Tai pareina nuo klausinėtojo tipo, nes rusai iš prigimties yra tiek pat žmoniški, kaip ir mes kiti. Kai kurie jų yra užsidegę komunistai, linkę atremti visus skundus trumpai: "Kvailiai! Ar jie nemato, kad mes kurlame naują valstybę, naują sistemą? Turi būti aukų, turi būti kančių. Jie gi tik rūpinasi savo pilvu. Jei jūs, britai, taip gerai jų nemaitintumėt, jie noriai ir greitai grįžtų

dirbti į Rusiją."

Kiti visai negalvoja. Jie gavo instruktijas padaryti tam tikrus pažadus grįžtantiems emigrantams ir, kaip geri kariai, jie žada. Tai patenkina jų sąžinę. Dar kiti paslapčiomis simpatizuoja emigrantams. Girdėjau vieną rusų majorą sakant, kad, jei jis galėtų pasilikti V. Europoj, jis pasilikytų. Jis mylėjo gyvenimą ir laisvę.

Toliau autorius konstatuoja didelius priešingumus ir net antagonizmą tarp įvairių Sov. Sąjungos mažumų. Kaip pavyzdį nurodo ukrainietį, kurs, paklaustas dėl lietuvių, pasakęs: - Mes ukrainiečiai esame didelė tauta. Lietuviai? Juk tai niekas. - Baigdamas, autorius rašo:

Slavas, ar jis būtų rusas, ukrainietis, bulgaras ar serbas, nėra demokratas. Jis mato arba juoda arba balta, komunistą ar hitlerininką. Jam nėra jokio vidurio.

Ir kuomet yra dedama pastangų išplėsti rusų valdymo sistemą už jos dabartinių sienų ir tuo būdu "išlaisvinti" mažumas, mes turime teisės patyrinėti pagrindus, kuriais tos pretenzijos yra paremtos.

- . -

LENKIJOJ ATSTATOMA TVARKA...

UP praneša, kad saugumo ministris VI.2 painformavo, jog vyriausybė aptiko "pagrindinių dalinių ir teroristinių grupių, vadovaujamų gen. Anders ir aprūpintų ginklais bei pinigais iš užsienio".

Min. St. Radkiewicz tvirtino, kad esą dokumentų, kurie įrodo, jog egzistuoja "reakcinis, slaptas planas teroristinių bandų veikimui ir laukiamų rinkimų išsprogdimui". Įkūrus piliečių miliciją "Ormo", padėtis pagerėjusi. Milicija turinti jau 30.000 narių, ir jos dalinių greitai būsią kiekvienam kaime ir mieste.

Kaip pavyzdį, Radkiewicz nurodė Baltstogės apygardą, kur vyriausybei pavyko atstatyti tvarką. Ten prieš 3 mėnesius buvęs numalšintas sukilimas, ir "dabar apygardoje visai kitas vaizdas".

Studentų demonstracijos, įvykusios V.3 Krakuvoje nepareikalavę mirties aukų, tačiau universitetas, kurs buvo uždarytas V.6 dar neatidaryta.

St. Mikolajczyk, ūkininkų partijos vadas, pranešė, kad policija naujai uždarė jo partijos 4 vietines tarybas.

GREITAI ĮVYKS RINKIMAI.

Gegužės mėn. 29 d. įvyko Stockholmo lietuvių kolonijos susirinkimas BALF komiteto rinkimų reikalu. Jame dalyvavo 34 Stockholmo lietuviai, Eskilstunos lietuvių atstovas P.Kregždė ir Södertäljes - inž.A.Dičius.

Susirinkimą pradėjo Liet.Draugijos Švedijoje, kurios valdybą eina BALF komiteto pareigas, pirmininkas, prof.P.Kazlauskas. Iš susirinkusiųjų tarpo padarius pasiūlymą rinkti susirinkimo prezidiumą, pirmininku buvo išrinktas dr.Alg.Vokietaitis, sekretorium - J.Šaulys.

Ilgesnės diskusijos kilo klausimu, ar rinkti komitetą, kurs vien tik atstovautų Bendram Am.Lietuvių Fondui, ar rinkti lietuvių šalpos komitetą, kurs rūpintųsi ne tik BALF lėšų padalinimu, bet ir šalpos lėšų ieškojimu iš visų galimų šaltinių bei jų paskirstymu. Susirinkimas dauguma balsų pasisakė už išrinkimą komiteto su siauresniais uždaviniais, vadinas, tokio, kurs tik atstovautų BALF. - Nutarta rinkti komitetą iš 5 narių.

Didžia balsų dauguma Stockholmo lietuviai pasisakė už tokią rinkimų tvarką:

1. Atskiros vietovės, kur gyvena didesnis skaičius lietuvių, išstato savo kandidatus; kandidatais gali būti išstatyti ne tik savo, bet ir kitose Švedijos vietose gyvenant lietuviai.
2. Iš įvairių vietų pasiūlytų kandidatų sudaromas bendras kandidatų sąrašas, kuris patiekiamas rinkimams; tame sąrašė paliekamos penkios laisvos vietos tam, kad rinkikas galėtų įrašyti savo kandidatus, kurių nerastų bendrame kandidatų sąrašė.

Stockholmo lietuvių kandidatais į BALF komitetą išstatyta 15 asmenų: 1/ doc.dr.Alg.Vokietaitis, 2/ Vladas Žilinskas, 3/ fil.kand.J.Lingis, 4/ dipl.ekon.Vyt.Meilus, 5/ ev.kun.A.Skimutis, 6/ St.Vainoras, 7/ teis.Ig.Kazlauskas, 8/ tenis.tren.Br.Purvenas, 9/ gyd.P.J.Bagdanavičius, 10/ Mot.Tamulėnas, 11/ J.Kiesylis, 12/ ev.kun.P.Dagys, 13/ stud.Ed.Varnauskas, 14/ stud.Alf.Rimeika ir 15/ stud.L.Augutis.

Tarp kitų kandidatais būti atsisakė Ignas J.-Šeinius, kun.J.Tadarauškas, prof.P.Kazlauskas, gyd.St.Petrauskas, inž.I.Mališka.

Rinkimams pravesti nutarta išrinkti rinkimų komisiją. Kad BALF komitetas kuo greičiau būtų išrinktas, Stockholmo lietuviai pasisakė už tai, kad rinkimų komisija būtų sudaryta iš stockholmiečių.

Kandidatais į rinkimų komisiją išstatyta buv.min.Pr.Dailidė, kun.J.Tadarauškas, teis.M.Briedis ir stud.Vl.Gamziukas. Rinkimų komisijon išrinkta: teis.M.Briedis, kun.J.Tadarauškas ir stud.Vl.Gamziukas.

ESKILSTUNIEČIAI

aplanko ir tolimesnes savo apylinkes. Per šeštines, V.30 d., savo valdybos, vadovaujamos P.Kregždės, iniciatyva Eskilstunos lietuviai aplankė Mariefredą. Ekskursijoje dalyvavo 33 asmenys. Apžiūrėjo Gripsholmo senąją karalių pilį, kuri yra paversta muzejum, apimančiu 2000 valdovų, didikų ir žymesnių praeities asmenų portretų. Tai vienas didžiausių portretų rinkinių Europoje.

Po to ekskursija grupėmis pasivaikščiojo po miestelį ir žaliuojančias apylinkes. Karts nuo karto užtraukta lietuviška daina.

LIETUVIS, JAV MAJORAS MITCHELL

Jau nuo sausio mėn. gyvena Stockholme ir moko skraidyti švedų oro susisiekimo bendrovės lėkūnus. Jis buvo "aptiktas", kai, beieškodamas lietuvių, atrado kun.J.Tadaraušką. - Maj.Mitchell yra kilęs iš Waterbury, kur turi savo lietuvišką šeimą. Jis pats dailiai kalba lietuviškai.

P.TRIMAKIENĖ,

buv.pasiuntinybės Stockholme sekretoriaus ir paskutiniu laiku p-bės patarėjo Varšuvoj žmona, atvyko iš Vokietijos lietuvių centro, Tūbingeno, aplankyti Švedijos.

MŪSŪ K.KLYBAS,

neseniai pasiekęs JAV, V.19 Waterbury per komunistų vado Bimbos, tik ką pargrįžusio iš Sov.S-gos, kalbą pastatė pasterajam tris klausimus. Atsakydamas į pirmus du, Bimba susikompromitavo, o trečio visai neatsakė.

100.000 PABALTIEČIŲ Į ARGENTINĄ?

Gauta žinių, kad Argentinos vyriausybė pasiūlysi išleisti iš Europos 100.000 pabaltiečių. Pasiūlyme esą patariama pirma pasiūsti komisiją, kuri susipažintų su įkurdinimo vietomis ir sąlygomis.

Čilės vyriausybė irgi esanti pasiūlysi išleisti didesnę pabaltiečių skaičių. - Abu du pasiūlymai esą padaryti Paryžiuje.

LIETUVIŲ ITALIJOJ

yra apie 1.200, kurių tarpe apie 500 pabėgėlių, apie 400 karo belaisvių, o kiti - iš anksčiau gyvenę pavieniai asmenys.

Lietuviai karo belaisviai, kurie yra amerikiečių žinioje, anksčiau buvo laikomi Pietų Italijoje, bet paskutiniu laikų buvo perkelti į Šiaurės Italiją, netoli Rimini prie Adrijos jūros. Yra daug vilties, kad jie greitai bus paleisti iš belaisvės ir apgyvendinti civiliuose D.P. /išvietintų asmenų/ stovyklose.

Civ.pabėgėliai gyvena stovyklose nedideliais skaičiais. Esama apie 30 studentų, kurių dauguma studiuoja Pizoje. Pačioje Romoje yra per šimtas lietuvių, kurių dauguma - kunigai, klierikai ir vienuoliai.

Maisto stokos nėra, bet pragyvenimas labai brangus. AŠV.

LIETUVIAI NAŠLAIČIAI Į JAV.

BALF pranešimu, JAV prez.Truman 1945 m. gale išleido potvarkį, pagal kurį pirmenybė įvažiuoti į JAV teikiama našlaičiams vaikams, jų tarpe ir lietuviams. Pagal imigracijos kvotą Lietuvai JAV konsulai iki š.m. liepos 1 d. gali duoti įvaž.vizas 74 lietuviams našlaičiams. - BALF padaręs žygių, kad mūsų našlaičiams Amerikoje būtų patikrinta globa.

LIETUVIŲ ATSIŠAUKIMAI AMERIKOJ.

The New York Times IV.24 padėjo išvietintų Lietuvos žurnalistų atsišaukimą į pasaulio sąžinę, reikalaujanti atskleisti tiesą apie padėtį Lietuvoje.

JAV lietuvių spaudoje paskelbtas Lietuvių Studentų Atstovybės V.Euro-poje į Amerikos lietuvius nukreiptas atsišaukimas, kuriame dėkojama jiems už materialinę paramą ir šaukiama jėkovoti už Lietuvos išlaisvinimą.

LIETUVIŲ DIENA

ruošiamą liepos 4 d. New Yorke, Dexter parke

LIETUVIS JAV DIPLOMAT. TARNYBOJ.

Albertas Čižauskas paskirtas JAV vicekonsulu Batavijoje. Prieš tai jis buvo vicekonsulu Karachi mieste.

LIETUVIŲ RAŠTAI AMERIKOJ.

New Yorke išleistas naujas dr. J.Robinzono veikalas anglų kalba, vardu "Žmogaus teisės ir pagrindinės laisvės Jungtinių Tautų čarteryje".

Bostone į spaudą paduota dr.J.Aiščio-Aleksandriškio paruoštas poeto Jurgio Baltrušaičio 200 psl. poezijos rinkinys.

ATGIJO "VARPAS".

Valstiečių liaudininkų sąjungos užsieninės delegatūros iniciatyva pradėta leisti dvisavaitinis laikraštis "Varpas". Šį kartą Vakarų Vokietijoje.

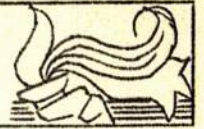
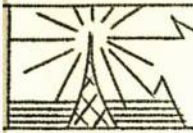
Urugvajaus LAISVOJI LIETUVA

siūlo nemokamai dėti lietuviams giminių paiešką. "L.L." redaktorius Julius JAZAUSKAS rašo mūsų koresp. AŠV: 'Tiems Švedijos lietuviams, kurie turi giminių ar pažįstamų Urugvajų, Argentinoje ir Brazilijoje, malonėkite patarti ir duoti mūsų adresą, kad jie kreiptųsi tiesiai į redakciją. Jų paiešką mes talpinsime veltui ir neabejojame, kad tokie saviškius greit susiras, nes "Laisvoji Lietuva" ypatingai plačiai skaitoma Argentinoje ir Brazilijoje.'

Adresas:

"Laisvoji Lietuva",
Calle Rio de Janeiro 4001, Cerro
Montevideo
Uruguay.

REMKITE SVETUR - nustatyta prenumerata nepadengia išlaidų!

V. EUROPA PASISAKO PRIEŠ KOMUNIZMĄ.

Prancūzų rinkimuose į taut. susirinkimą, įvykusiųose VI.2 d., pirmą vietą laimėjo katalikų demokratų partija. Komunistai, anksčiau turėję daugiausia atstovų, atsidūrė antrojoje vietoje. - Iš 586 atstovų yra šiuo metu paaiškėję 575, kurių 166 yra katalikai, 150 - komunistų ir 125 - socialistai.

Italijoje, per tą patį dieną įvykusius parlamento rinkimus, pirmą vietą aiškiai laimėjo ministerio pirmininko de Gasperi katalikų demokratų partija. Galutiniai daviniai dar nėra paaiškėję.

Vokietijoje, amerikiečių zonoje, per rinkimus į vietines savivaldybes krikščionys demokratai gavo 728.000 balsų, socialdemokratai - 708.000, komunistai - 174.600 ir kt. partijos - 151.000 balsų.

RINKIMAI ČEKOSLOVAKIJOJ

davė kitokių rezultatų. Čekai, neužmirėdami 6 metų žiaurios nacistų okupacijos ir vis dar, matyt, jausdami padėką sovietams už išlaisvinimą, pasisakė už radikalius kairiuosius.

Pačioje Čekijoje /vad. Böhmen ir Mähren/ komunistai gavo 2,2 mil. balsų, taut. socialistai /Benešo partija/ - 1,3 mil., liaudies partija - 1,1 mil. ir soc. demokratai 0,86 mil. - Slovakijoje demokratai gavo 1,0 mil., o komunistai - 0,49 mil. balsų.

Tuo būdu Čekoslovakijoje pats kairysis sparnas, komunistai ir socialdemokratai, surinko 50,77% visų balsų.

MOLOTOVAS IR VISA SOVIETŲ SPAUDA SMARKIAI PUOLA JAV - D. BRITANIJĄ

Molotovas savo V.27 d. pareiškimu per spaudos konferenciją Maskvoje padarė įžangą sustiprintai sovietų propagandai prieš vakarų demokratijas. Jis metė JAV-D. Britanijai visą kaltę už menkus Paryžiaus konferencijos rezultatus. Štai pora jo kalbos ištraukų: "Kai kurie amerikiečių sluogsniai, padėdami savo draugų britų, stengiasi sudaryti oro ir laivyno bazių grandinę, apimančią visą pasaulį. .. Dabar vis aiškiau, kad kai kurios didvalstybės mėgina primesti savo valią kitoms. .. Ita-

lijos reparacijų klausime mes vėl susidūrėm su britų-amerikiečių bloku, kurs veda ofensyvą ne už taiką, bet prieš Sov.S-gą. .. Kai kuriuose užsienio sluogsnuose yra pasireiškusių jėgų Sov.S-gai pašalinti iš tos pagarbios vietos, kurią ji užtarnautai užima tarptautiniuose reikaluose."

VI.2 d. visi sovietų didieji spaudos organai aštriai tęsė Molotovu tonu puolimą prieš anglosaksus. - Novoje Vremja puolė britų užsien. politiką, pasmerkdamas darbo partijos vadus, kurie "ištikimai vykdo Churchillio imperialistinę politiką". Sov. spauda griežtai smerkia britų-amerikiečių politiką Vokietijoje, Italijoje, jų laikyseną Irano klausimu. Amerikiečiai puolami už "dalyvavimą Kinijos vidaus kare", už sustabdymą paskolos Lenkijai ir už gen. Clays, JAV zonos vyr. vado pavad., įsakymą sulaukyti reparacinius tiekimus iš amerikiečių zonos Vokietijoje. Gen. Clays įsakymas, kuris sustabdo apie 150 vokiečių fabrikų perdavimą rusams, vadinamas "sudarytų susitarimų sulaužymu".

Anglosaksai laiko tą rusų spaudos kanoną "pasiruošimu" užsien. reikalų ministerių naujai konferencijai, kuri įvyks Paryžiuje birželio 15 d.

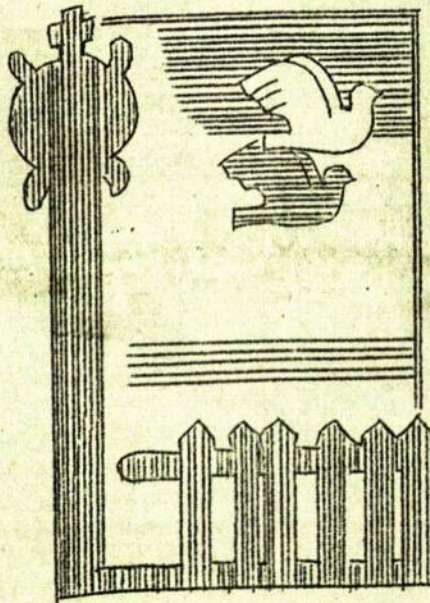
DU NAUJI JAV SLAPTI GINKLAI, O RUSŲ...

Oficialiai patvirtinta, kad JAV jau gamina du naujų ginklu, kurie esą dar labiau naikingi, negu atominė bomba. Vienas jų - bakterinė bomba, antras - "atominių dujų" bomba. Pastaroji naikinti visokią gyvybę vieno kilometro spindulyje.

AP pranešimu, sovietai deda didžiulius pastangus, kad pavytų anglosaksus atomų mokslo srityje. Santarviniukų diplomatai Maskvoje esą visai įsitikinę, kad rusams yra žinoma, kaip atominė bomba pagaminama, tačiau mano, kad pirmoji rusų atominė bomba nebus gatava prieš 1948 metus.

PUOLAMA JAV VYRIAUSYBĖ UŽ DEMOBILIZAVIMĄ.

Per Memorial Day, V.30, Vašingtone laivyno operac. vado pav., adm. Carney ir buv. karo vicemin. L. Johnson kaltino Rusiją dėl trukdymų sudaryti taiką. - L. Johnson pasakė: "Jei būtum išlaikę armiją ir aviaciją reikiamame kiekyje, kai kurie kraštai, kurie dabar kalba labai kietai, šiandien sėdėtų prie taikos stalo kartu su mumis."

S V E T U R, Nr. 10 /19/. Stockholm, 1946 m. birželio mėn. 3 d.

Leidžia LIETUVIŲ KOMITETO Redakcinė Komisija. Red. Vl. Žilinskas,
Raižiniai - dail. Vyt. Lipniūno. - Išėina 2 kartu per mėnesį.
Prenumerata - 6 kr. trims mėnesiams. Atskiro nr. kaina - 1,50 kr.
Užsienyje, išskyrus Skandinaviją - prenumerata dviguba.
ADRESAS: Lietuvos komitetas, Odengatan 45, Stockholm.